

The background of the cover is a painting of a man in a dark coat and hat, possibly a sailor or a man of war, perched high on the complex rigging of a wooden sailing ship. The scene is lit with warm, golden light, creating a dramatic and somewhat somber atmosphere. The man's expression is serious as he looks down. The rigging consists of numerous ropes and wooden blocks, creating a dense network of lines against the sky.

КЛАСИЦИ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА

Р. Л. Стивенсон

**Острво с
благом**

Превод Бранислава Г. Ромчевића

Наслов оригинала: *Treasure Island*, by Robert Louis Stevenson.

Наслов превода: *Острво с благом*, од Роберта Луиса Стивенсона.

Аутор превода: **Бранислав Г. Ромчевић.**

Друго издање (интернетско). Број примерака: отворен интернетски тираж.

Уредник, издавач и штампар: Бранислав Г. Ромчевић, Новоградска 14, Београд.

Место и година штампања: Београд, 2017.

©2008 Бранислав Г. Ромчевић. Сва права придржава Бранислав Г. Ромчевић. Ниједан део ове публикације не сме се репродуковати, држати у систему за похрањивање, или се преносити и умножавати у било ком облику или било којим путем – електронски, механички, фотокопирањем, снимањем звука или слике, или на било који други начин, нити икако комерцијално користити – без претходне писмене сагласности Бранислава Г. Ромчевића.

Ова електронска књига је у формату ПДФ, са забраном копирања и штампања.

Садржај

О писцу и књизи	4
<i>Острво с благом</i>	8
Појмовник преводиочев	288

О ПИСЦУ И КЊИЗИ

Роберт Луис Балфур Стивенсон (1850–1894), шкотски романиста, песник и путописац, рођен је у Единбургу а умро на острву Уполу, у Самојском Архипелагу у Тихом Океану. Студирао је, прво, за инжењера, завршио права, а постао професионални писац. Целог живота боловао је од туберкулозе и борио се с њом, а умро је, очито, од капи. Крхког здравља, пропутовао је, у трагању за опоравком и извориштима своје књижевности, више света него већина много здравијих. Кратка хроника његовог живота је: детињство у угледној шкотској породици инжењера, до седамнаесте године. Студије до двадесет пете. Путовања по Европи до тридесете. Женидба, 1880, путовање и боравак на западу Америке у постојбини његове супруге, повратак и боравак у Британији до 1887, кад, после очеве смрти, с породицом поново одлази у Америку. Године 1888, у закупљеној јаhti, с породицом годину дана крстари Тихим Океаном, посећујући Хаваје, Гилбертска Острва, Тахити, и Самојско Острвље. Следеће године иде на слично путовање, а 1890. на острву Уполу купује имање и насељава се ту. Те последње четири године живота његовог препуне су рада и напора – пише, крчи земљу и гради кућу, бави се

локалном политиком (што га је довело у сукоб с колонијалним властима, које он сматра некомпетентним да владају домороцима). Постаје миљеник домородаца, који га, кад он изненада премину, 1894, однесоше на раменима на оближње брдо и сахранише на месту с видиком на море. На гробу му је плоча с текстом његове поеме „Реквијем“, његовим давно припремљеним епитафом:

Под велим небом звезданим

Гроб копај, дај да починем.

Радо живљах и радо мрем,

Те легох доле без стега.

За ме овај стих урежи:

Где је хтео ту и лежи;

Дома је морнар, дома с мора,

И ловац дома са брега.

Стивенсон је писао врло интензивно, без обзира на слабо здравље. Његов опус обухвата дванаестину романа, неколико збирки приповедака, пет путописа, неколико збирки поезије, есеја и текстова о путовањима по Пацифику. У српској култури најпознатији је по неким преведеним делима, пре свега по *Острву с благом*, роману за децу и одрасле; новели „Доктор Цекил и господин Хајд“, и неколиким приповеткама.

За живота врло популаран, чак славан и финансијски успешан писац, Стивенсон је био доста потцењен од стране књижевних посленика после Првог светског рата, кад се визура света па и књижевности радикално променила. Модернисти су га сврстали у писце дечје књижевности и жанра страве и ужаса, тако да је доскора био занемариван као прави уметник, теоретичар књижевности и друштвени критичар и хуманиста. Однедавно је његова улога потпуно превреднована, тако да је, најзад, и у канону енглеске књижевности добио место које заслужује. Иронично је то што су, без обзира на критичаре и канонисте, књиге Стивенсонове цело време остале врло популарне код читалаца, тако да се он рачуна као двадесет и пети најпревођенији писац на свету, далеко испред многих „канонски признатих“ великана.

Острво с благом је, као што је напред речено, роман за децу и одрасле, вероватно светски најпознатија пустиловна приповест о буканирима – карипским пиратима – и закопаном благу. То је прича о четрнаестогодишњем дечаку Џиму, сину власника крчме на западној обали Енглеске, надомак Бристола, с краја прве половине 18. века. Џим, стицајем околности, узима карту закопаног блага из ковчега умрлог госта, пиратског капетана, карту коју траже и некошњи капетанови пиратски садрузи. Џим

о свему обавештава локалног властелина Трелонија и локалног судију, доктора Ливзија. Ова двојица одлучују да се запуте ка острву на коме је благо закопано, а са собом воде и Цима. Ускоро крећу из Бристола лађом, на коју се, као посада, укрцала и повећа група прикривених пирата, спремних на све да би се дочепали свог блага, а главни међ њима је бродски кувар, Дути Џон Сребрени. Циму је суђено да открије пиратску заверу, као и да буде можда и најважнији чинилац у свим догађањима која следе. Расплет је, наравно, очекиван: „добри“ побеђују „зле“ и узимају благо. Међутим, читаоцу се, ипак, некако накнадно, намеће питање: а на основу чега су „добри“ добри, и како то да је „природно“ да њима припадне благо? Да морална позадина књиге није тако једноставна произилази и из чињенице да је најбоље обрађен лик онај самог Дутог Џона Сребреног, архизлочинца и макијавелисте, према коме писац, без сумње, гаји врло одређене симпатије. Једноставан, уверљив и узбудљив заплет, језгровит језик и стил, чине да читалац, као некоћ британски премијер Гледстон, књигу не испусти док је не доврши.

Бранислава Г. Ромчевић

ОСТРВО С БЛАГОМ

ДЕО ПРВИ – СТАРИ БУКАНИР

Глава 1. СТАРИ МОРСКИ ВУК КОД АДМИРАЛА БЕНБОА. Пошто ме властелин Трелони, доктор Ливзи и остали од тих џентлмена замолише да запишем све појединости о Острву с Благом, од почетка до краја, не изостављајући ништа осим положаја тог острва, и то само стога што је тамо благо још неизвађено, лаћам се свог пера лета господњег 17_ и враћам се у време кад мој отац држаше крчму *Адмирал Бенбо* а мрки стари поморац с резом од сабље поче боравити под нашим кровом.

Сећам га се ко да јуче беше, када дође, ходајући с муком, до крчминих врата, док га је његов ковчег следио у колицима – висок, снажан, крупан човек, мрк ко орах, чији перчин мрнарски пада преко рамена његовог запрљаног плавог капута, чије шаке су грубе и избраздане, с црним, поломљеним ноктима, и с резом од сабље преко једног образа, прљаве сивобеле боје. Сећам га се како се осврће по том заклону и звижди за се док то чини, а онда креће с оном старом поморском песмом, коју је касније тако често

певао: „На мртвачком ковчегу петнаест морнара, О–рук – рук, и боца рума!“ високим, старачким, кољебљивим гласом, који ко да беше наштимован па раштимован на пречагама витла. Онда он покуца на врата штапом сличном пралици, који је носио, а када се мој отац појави, грубо затражи чашу рума. Ову је, кад му би донета, испијао лагано, као познавалац, задржавајући се на укусу, а и даље погледаше на литице, и горе на наш цимер.

„Ово је згодна увалица,“ најзад изјави; „и лепо смештена ракијашница. Пуно гостију, друже?“

Мој отац му рече не, врло мало гостију, на жалост.

„Добро, онда,“ рече он, „ово је вез за ме.“ „Хеј, друшкане,“ викну човеку који је гурао колица, „прикучи и додај дер мој ковчег.“

„Остаћу овде неко време,“ настави он. „Ја сам човек једноставан; рум и сланина с јајима јесте оно што ми треба, и онај рт тамо, да испраћам лађе. Како да ме зовете?

Можете ме звати капетаном. Ох, видим шта вам је на уму – ево,“ и он баци три–четири златника на праг. „Можете ми рећи кад то будем изарчио,“ рече, гледајући плаховито као неки заповедник

И збиља, ма колико да му одећа беше рђава и ма колико да је говорио просто, никако није изгледао као морнар што плови испред јарбола, но имаше изглед официра или

капетана, навикнутог да га слушају или да удари. Човек који дође с колицима исприча нам да га је поштанска кочија искрцала дан пређе код *Краљевског Ђорђа*, да се распитивао каквих крчми има дуж обале, па је, чувши, верујем, да се о нашој лепо говори, њу међ другим изабрао да му буде боравиште. И то беше све што могосмо сазнати о своме госту.

Он беше човек врло ћутљив по навици. Цео дан би, с месинганим телескопом, тумарао око увале, или на литицама; цело вече седео би у углу салона, уз ватру, и пио врло јак рум с водом. Најчешће не би одговарао кад би му се неко обратио, но би само погледао нагоре, нагло и срдито, и дуноу кроз нос као рог за маглу; па смо ми и људи што свраћаху у нашу гостионицу убрзо научили да га пустимо на миру. Сваког дана би, по повратку из своје шетње, запитао прођоше ли путем неки поморци. Спрва смо мислили да то помањкање друштва његовога соја чини да поставља то питање, но на крају почесмо увиђати да он жели да их избегне. Кад би неки поморац и одсео код *Адмирала Бенбоа* (како би, овда—онда, понеки учинио, стигавши обалским путем за Бристол), он би га посматрао кроз врата са завесом пре но што би ушао у салон; и било је извесно да ће бити миран као миш кад би неки такав био присутан. За ме, барем, није било тајне што се тога тиче,

јер сам, на извештан начин, делио његову забринутост. Једног дана беше ме одвео на страну, па ми обећа сребрњак од четири пенија сваког првог у месецу ако будем „ждракао не би л’ опазио поморца са једном ногом“ и њему дојавио чим се тај појави. Он би доста често, кад би први у месецу дошао а ја му се обратио за своју плату, само дунуо кроз нос и збунио ме погледом, но би се, пре но што би недеља истекла, увек предомислио и донео ми мој новчић од четири пенија, те би поновио своје наређење да изгледам „поморца са једном ногом.“

Једва да треба да вам кажем да је та особа походила моје снове. По олујним ноћима, кад би ветар тресао сва четири угла гостионице а море урлало дуж увале и уз литице, ја бих га видео у хиљаду обличја, и с хиљаду ђаволских израза лица. Сад би нога била одсечена код колена, сад код кука; сад би био неки чудовишан створ што нема но једну ногу, и то у средини тела. Видети га како ђипа и трчи и мене гони преко живице и јарка беше ноћна мора понајгора. Све у свему, скупо сам, у облику тих гнусних уображења, плаћао за свој месечни новчић од четири пенија.

Међутим, мада бејех тако устрашен помишљу на поморца са једном ногом, много сам се мање плашио самог капетана него било ко други што га је познавао. Било је

вечери кад би он потегао доста више рума с водом но што му је глава могла поднети; те би онда, понекад, седео и певао своје безбожне, старе, дивље песме поморске, не бендајући никог; а каткад би затражио пиће за све, па би натерао уздрхтале госте да слушају његове приче, или да као хор прате његово певање. Често сам слушао где се гостиона тресе од „О–рук – рук и боца рума,“ са свим суседима удруженим у том да би мио живот спасили, уплашени од смрти, а сваки би певао гласније од других да би избегао карање. Јер би он, у тим расположењима, био непријатан садруг што само може бити. Лупао би шаком по столу, тражећи тишину свуда око себе; ражестио би се на неко питање, или, каткад, стог што нико ништа не пита, па би проценио да му друштво причу не прати. Не би ником допуштао да напусти крчму докле он не буде од пића поспан и не откотрља се у постељу.

Приче су му биле оно што је људе плашило више од свега. Ужасне то приче беху – о вешању, и ходању по платници, и бурама на мору, и о Сувим Тортугама, и дивљим делима и местима на Шпанскоме Копну. По његовом властитом исказу, мора да је живот провео међу неким од најпокварнијих људи које Бог припусти на море, а језик којим је причао те приче згрануо би наш простодушни сеоски свет скоро колико и злочини које он

описиваше. Мој отац је стално говорио да ће крчма бити упропашћена, јер јер ће људи убрзо престати да долазе да буду тиранисани и ућуткавани, и цвокотави отпослани у кревет. Међутим, ја збиља верујем да нам је његово присуство доносило добро. Људи у почетку беху устрашени, али кад би се на то осврнули, то им се доста допадало; то је било лепо узбуђење у мирном сеоском животу, па ту чак беше и група млађих људи што се претвараху да се њему диве, називајући га „правим морским вуком“ и „истинским старим мрнарком“, и сличним именима, и говорећи да је то сој човека што Енглеску чини страхотном на мору.

На један је начин, пак, настојао да нас уништи, јер је остајао из недеље у недељу, а на крају из месеца у месец, тако да сав новац беше давно потрошен, а мој отац и даље немаше куражи да упорно тражи још. Ако би то поменуо, капетан би тако гласно дунуо кроз нос да сте могли рећи да риче, и мог оца погледом би изагнао из собе. Виђао сам га где крши шаке после таквог понижења, а јамчим да брига и страх у којима он живљаше мора да су увелико убрзали његову прерану и несрећну смрт.

Цело време док је код нас живео, капетан уопште није одећу мењао, осим што је неке чарапе од торбара купио. Пошто му се једна страна шешира оборила, он је, од тог

дана надаље, остави да виси, мада она беше велика сметња кад би дувало. Сећам се изгледа његовог капута, који је он лично крпио горе у својој соби, а који, пред крај, не беше ништа доли закрпе. Никад није написао ни примио писмо, и није ни с ким причао осим с комшијама, а и с њима, најчешће, само кад би био пијан од рума. Велики морнарски ковчег нико од нас не виде отвореним.

Само се једном наљутио, а то беше пред крај, кад је мој сироти отац далеко одмакао у пропадању које га он однесе. Доктор Ливзи дође касно једног поподнева да види пацијента, узне нешто за вечеру од моје матере, па оде у салон, да попуши лулу докле коњ не стигне из села, јер ми нисмо шталу имали код старог *Бенбоа*. Ја га допратих унутра, па се сећам какву је супротност уредни, сјајни доктор, са својим пудером белим као снег и својим сјајним, црним очима и пријатним држањем чинио у односу на разуздан сеоски свет, а изнад свега у односу на прљаво, тешко, тупо страшило од нашег пирата, који је седео, далеко одмакао с румом, са шакама на свом столу. Одједном, он – капетан – поче да запева своју вечну песму:

„На мртвачком ковчегу петнаест морнара –

О–рук – рук, и боца рума!

Пиј, и нека ђаво остале извара –

О–рук – рук, и боца рума!“

Спрва сам веровао да је „мртвачки ковчег“ баш онај велики сандук његов горе у предњој соби, а та се мисао у мојим ноћним морама мешала с оном о једноногом поморцу. Међутим, досад смо сви одавно престали обраћати нарочиту пажњу на ту песму; не беше нова, те ноћи, ником доли доктору Ливзију, а ја приметих да на њ не оставља повољан утисак, јер он начас диже поглед доста љутито пре него што настави разговор са старим Тејлором, баштованом, о новом леку за реуму. У међувремену, капетан је поступно оживео од своје музике, па је, најзад, ударио шаком по столу пред собом на начин за који смо сви знали да тражи тишину. Гласови се одмах уставише, сви осим гласа доктора Ливзија; он настави говорити као пређе, јасно и љубазно, жустро потежући на своју лулу измеђ сваких пар речи. Капетан је неко време буљио у њ, ударио опет шаком, буљио још тврђе, па коначно излануо гадну, просту клетву: „Тишина, тамо, међ палубама!“

„Да ли си се мени обратио, господине?“ вели доктор, а када му тај грубијан рече, уз нову клетву, да је то тачно, доктор одговори: „Имам само једну ствар да ти кажем, господине, а то је да ће свет, наставиш ли пити рум, да се ускоро трси једне врло прљаве хуље!“

Бес старчев беше ужасан. Он скочи на ноге, потеже и отвори морнарски нож на склапање, па га је, отвореног,

држао на длану и претио да ће доктора прибости за зид.

Доктор се ни не помаче. Обрати му се као пређе, преко рамена и истим гласом, доста високим, тако да га чује цела просторија, али савршено мирним и постојаним: „Аколи нож овог часа не ставиш у цеп, обећавам, части ми, да ћеш висити после следећег заседања суда.“

Онда измеђ њих дође до боја погледима, но капетан убрзо попусти, склони свој нож и врати се на своје седало, режећи ко бијено псето.

„А сад, господине,“ настави доктор, „пошто сада знам где је такав прикан у мом округу, можеш рачунати на то да ћу те држати на оку и дању и ноћу. Ја нисам само доктор; ја сам судија; па ако ми стигне и дашак притужбе на те, макар била тек због неке неуљудности, као вечерас, предузећу делотворне мере да будеш ухваћен и избачен одавде. Толико.“

Мало после, коњ доктора Ливзија стиже до улаза те он одјаха, а капетан беше миран то вече, и још много следећих вечери.

Глава 2. ЦРНИ ПАС СЕ ПОЈАВЉУЈЕ И НЕСТАЈЕ.

Недуго после овога, десио се први од тајанствеих догађаја који нас најзад ослободише капетана, мада не, како ћете видети, и његових послова. Беше оштра, хладна зима, с

дугим, јаким мразевима и јаким олујама, а од почетка беше јасно да је мало вероватно да мој јадни отац види пролеће. Тонуо је сваког дана, а моја матер и ја држали смо целу крчму у својим рукама и били уполсени довољно и без неког обраћања пажње на нашег непријатног госта.

Беше јануарско јутро, врло рано – штипкаво, мрзло јутро – увала сва сива од иња, док је валић тихо плакао по камењу а сунце још било ниско, тек додирујући врхове брежуљака, а сјајно далеко на мору. Капетан се беше дигао раније но обично, па је кренуо низ жало, са сабљом што се клати под широким скутима старог плавог капута, с месинганим телескопом испод руке, са шеширом забаченим на глави. Сећам се како му се дах као дим држао за њиме, док се он удаљавао, а последњи звук који чух од њега док је замицао за велику стену беше беше гласно фрктање огорчења, као да му ум јоште беше усмерен на доктора Ливзија.

Елем, мајка беше горе с оцем, а ја сам постављао сто за доручак кад се капетан буде вратио, кад се врата салона отворише и унутра ступи човек ког не видех пређе. Беше блед, мастан створ, без два прста на левој шаци, и мада је сабљу носио, није много личио на борца. Ја сам стално осматрао еда не бих угледао поморце с једном или две ноге, па се сећам да ми овај беше загонетан. На морнара

није личио, а ипак је мирисао на море.

Упитах га чиме може да буде услужен, а он рече да ће рум узети; но када ја кретох да изађем из собе да бих га донео, он седе на сто и махну ми да приђем. Ја се зауставих где сам био, с убрусом у руци.

„Приђи дер, синко,“ вели он. „Приђи дер ближе.“

Крочих корак ближе.

„Је ли ово овде сто за мог другара Била?“ упита он уз некакво церење.

Ја му рекох да не познајем његовог другара Била, а ово је за особу што борави у нашој гостионици, коју ми зовемо капетаном.

„Добро,“ рече он, „мој другар Бил би да га зову капетаном, понекад. Има рез на једном образу и много се лепо понаша, нарочито у пићу, мој другар Бил. Рећи ћемо, као доказ, да твој капетан има рез на једном образу – и рећи ћемо, ако хоћеш, да је то десни образ. Е, добро! Рекох ти. Сад, је ли мој другар Бил у овој овде гостиони?“

Рекох му да је у шетњи напољу.

„На коју страну, синко? На коју је страну отишао?“

А кад му показах на стену и рекох да је вероватно да ће се капетан вратити, и када, и кад одговорих на неколико других питања, он рече: „Ах, ово ће мом другару Билу бити добро као да је пиће.“

Израз његова лица док те речи изговараше не беше нимало пријатан, а ја сам имао своје разлоге да помислим да странац греша, чак и ако мисли оно што каже.

Међутим, то се мене не тиче, помислих; а осим тога, беше тешко знати шта да се ради. Странац се држао тик унутар врата крчме, вирећи око ћошка као мачка која чека миша. Ја једном крочих на пут, али ме он одмах позва назад, а кад ја, по његовом мишљењу, не послушах довољно брзо, ужасна промена прође преко његовог масног лица, а он ми подвикну, уз клетву која учини да поскочим. Чим сам се врнао, он се опет врати на своје раније држање, напо се улагујући а напо церећи, потапша ме по рамену, рече ми да сам добар дечак и да му се баш допадам. „Имам сина,“ рече, „личи на те ко јаје јајету, а представља понос мога срца. Међутим, зашт је права ствар за дечаке, синко – зашт. Дакле, да си пловио уз Била, не би тамо стојао да ти се двапут каже – јок. Бил тако не би поступио, нити они што су с њим пловили. А ево и мог другара Била, с дурбином под руком, блаженог му срца, јакако. Ти и ја ћемо се врати у салон, синко, и стати иза врата, па ћемо да Била мало изненадимо – блаженог му срца, велим опет.“

То рекавши, странац се са мном цурикну у салон, те ме стави иза себе у ћошак, тако да обојица бесмо скривени отвореним вратима. Ја сам био врло узнемирен и узбуњен,

како можете и помислити, а мој страх се јамачно повећа кад приметих да је и странац сигурно и сам уплашен. Он ослободи балчак своје сабље, а сечиво разлабави у корици; а док смо ту чекали, он је цело време гутао, ко да има, како бисмо ми то рекли, кнедлу у грлу.

Капетан најзад крочи унутра, залупи врата за собом, не гледајући ни лево ни десно, и оде право преко собе тамо где га чекаше његов доручак.

„Биле,“ рече странац гласом за који помислих да се он труди да га учини смелим и крупним.

Капетан се обрте на пети и суочи се с нама. Сва мркоћа беше му нестала са лица, па му чак и нос беше модар; имао је изглед човека који види духа, или ђавола, или штогод још горе, ако то може бити; а мени, части ми, беше жао кад га видех где очас постаје стар и болестан.

„Ајде, Биле, препознајеш ме; препознајеш старог друга бродског, Биле, јамачно,“ рече странац.

Капетан ко да зину од чуда. „Црни Пас,“ рече.

„А ко други?“ узврати овај, постајући смиренији. „Црни Пас, ко и увек, пристигао да види свог старог бродског друга Билија, у крчми *Адмирал Бенбо*. Ах, Биле, Биле, видели смо доста времена где пролази, нас двојица, откада изгубих ова два чапорка,“ и он диже своју осакаћену шаку.

„Ама, слушај,“ рече капетан, „уловио си ме; ту сам; па

онда говори; о чему се ради?“

„Тако је, Биле,“ узврати Црни Пас, „сасвим си ту у праву. Ја ћу узети чашу рума од овог милог дечака овдена, који ми се толико допао; па ћемо да седнемо, ако дозволиш, и да говоримо отворено, као стари бродски другари.“

Кад се вратих с румом, већ су седели, сваки на својој страни капетановог стола за доручак – Црни Пас на страни врата и седећи побочице, тако да једним оком држи свога старог бродског друга, помислих, а једним свој пут за повлачење.

Он ми нареди да изађем и да врата оставим широм отвореним. „Не требају ми твоје кључаонице, синко,“ рече; па их ја оставим заједно и повучем се у точионицу.

Мада сам се јамачно трудио да слушам, не чух ништа осим тихог клепета; но гласови најзад почеше да расту, па чух реч—две, највећма клетве, од капетана.

„Не, не, не, не; и тачка!“ он једном узвикну. А онда: „Ако дође до тог да се виси, сви да висе, велим ја.“

Онда одједном дође до страховите провале клетви и друге буке – столица и сто се преврнуше уједно, уследи звекет челика, а потом крик бола, а следећег часа видех Црног Пса где бежи из све снаге, а капетан одмах за њим, обојица с извученим сабљама, док је првом крв цурила из левог рамена. Тик код врата, капетан управи на бегунца

један, задњи, ударац, који би га свакако расколио до хрптенице да га не пресрете наш велики цимер *Адмирал Бенбо*. До дана данашњег можете да видите роваш на доњој страни оквира.

Тај ударац беше крај боја. Изашавши на пут, Црни Пас, упркос својој рани, дивно петама даде ветра и нестаде преко руба брежуљка за по минута. Капетан, са своје стране, стојаше буљећи у цимер као човек опчињен. Онда неколико пута пређе шаком преко очију, па се, најзад, врати у гостиону.

„Циме,“ рече, „рума,“ а док је говорио, мало затетура, па се придржа једном руком за зид.

„Јеси ли повређен?“ викнух ја.

„Рума,“ понови он. „Морам ићи одавде. Рума! Рума!“

Ја отрчим да га донесем, но сам био доста несигуран са свега што се збило те разбијем једну чашу и зачепим славину, а док сам још увек све сређивао чух гласан пад у салону, па отрчим тамо и угледам капетана где свом дужином лежи на поду. Истог часа, моја мајка, узбуњена повицима и борбом, дође, трчећи низ степенице, да ми помогне. Нас двоје му подигосмо главу. Дисао је врло гласно и тешко, а очи му беху затворене и лице му беше ужасне боје.

„Боже, боже мој,“ узвикну моја матер, каква срамота за

гостионицу. А твој сироти отац болестан!“

У међувремену, нисмо имали појма шта да чинимо да помогнемо капетану, нити смо нешто друго мислили него да је смртну рану задобио у тучњави са странцем. Ја донесох рум, наравно, и покушах да му га успем у грло, но му зуби беху чврсто стегнути а вилице чврсте као гвожђе. Беше нам велико олакшање кад се врата отворише и доктор Ливзи уђе, ради посете мом оцу.

„Ох, докторе,“ повикасмо, „шта да радимо? Где је рањен?“

„Рањен? Којешта!“ изјави доктор. „Рањен је колико ти или ја. Човека је стрефила кап, као што га опоменух. Дакле, госпођо Хокинс, само ви идите горе своме мужу, а ништа му немојте рећи, ако може, о овоме. Са своје стране, морам учинити све што могу да спасем троструко безвредан живот овог човека. Циме, донеси ми зделу.“

Кад се вратих са зделом, доктор већ беше просекао рукав капетанов и разголитио његову велику, снажну руку. Она беше тетовирана на неколико места. „Овде је срећа,“ „Повољан ветар,“ и „Били Костурко, његова утвара,“ беху уредно и јасно изведени на подлактици; а горе, близу рамена, беше цртеж вешала и човека како виси с њих – начињен, како помислих, врло духовито.

„Пророчки,“ рече доктор, додирнувши ту слику прстом.

„А сад, капетане Били Костурко, ако ти је то име, да видимо боју твоје крви. Циме,“ рече он, „плашиш ли се крви?“

„Не, господине,“ рекох ја.

„Добро, онда,“ рече он, „држи зделу,“ и ту он узне своју ланцету и отвори вену.

Би узето доста крви пре него што капетан отвори очи и погледа мутно око себе. Прво препознаде доктора, уз јасно мрштење; а онда му поглед паде на ме, па је изгледало да му одлакне. Међутим, одједном му се боја промени, а он покуша да се дигне, вичући: „Где је Црни Пас?“

„Нема овде Црног Пса,“ рече доктор, „сем оног којег имаш на леђима. Пио си рум; стрефила те кап, баш како ти и рекох; а ја сам те, веома против своје воље, извукао главачке из гроба. Дакле, господине Костурко –“

„Не зовем се ја тако,“ упаде овај.

„Баш ме брига,“ узврати доктор. „То је име једног буканира којег познајем; и ја ћу те тако звати, краткоће ради, а оно што ти имам рећи јесте ово: једна чаша рума неће те убити, али ако једну попијеш, узнећеш још једну и још једну, а ја се кладим у своју перику да ћеш, аколи не прекинеш, умрети (разумеш ли то?) и отићи тамо где припадаш, као човек из Библије. Хајде, сада, потруди се. Ја ћу ти помоћи до постеље овај пут.“

Заједно, уз много муке, успемо да га подигнемо на спрат и да га ставимо у постељу, где му глава паде на јастук као да се скоро онесвести.

„Дакле, пази,“ рече доктор. „да олакшам савести – име рума смрт је за те.“ И он с тим оде да види мог оца, водећи мене са собом за руку.

„Ово није ништа,“ рече он чим затвори врата. „Пустио сам довољно крви да га смири неко време Треба да лежи недељу дана ту где јесте – то је најбоље и за њега и за вас. Међутим, нова кап би га средила.“

Глава 3. ЦРНА МРЉА. Око подне, зауставих се код капетанових врата с нешто освежавајућег пића и лековима. Он лежаше баш онако како га остависмо, само мало више, а изгледаше и слаб и узбуђен.

„Циме,“ рече, „ти си једини овде који ишта вреди, а знаш да сам увек био добар према теби. Никад месец не прође а да ти не дадох сребрењак од четири пенија. А сад, видиш, друже, ја сам доста опао, и напуштен од свију; и, Циме, донећеш ми врчић рума сада, хоћеш ли, друшкане?“

„Доктор – “ почех ја.

Међутим, он упаде, псујући доктора slabим гласом али од срца. „Доктори су сви смотанци,“ изјави, „а овај доктор овде, ама, шта па он зна о поморцима? Био сам у местима

врелим као катран, а другари падаху околу од жуте грознице, а блажено копно бибало се као море од земљотреса – шта зна доктор о таквој копну? А живео сам од рума, велим ти. Мени беше и јело и пиће, и муж и жена; и ако сад не добијем свој рум, бићу једна стара трупина на заветарној обали, а моја крв пашће на твоју главу, Циме, и на главу оног докторског смотанца, “ па још мало настави с клетвама. „Види, Циме, како ми се прсти мрдају,“ настави он молбеним гласом. „Не могу их примирити, никако. Нисам ни кап окусио овог блаженог дана. Тај доктор је будала, велим ти. Ако не добијем гутљај рума, Цима, имаћу привиђења. Већ сам нека видео. Видео сам старог Кременог у углу тамо, иза тебе; јасно ко отисак га видех; а будем ли привиђења имао, ја сам човек што је грубо живео па ћу џумбус направити. Сам твој доктор рече да ми једна чаша неће шкодити. Даћу ти златни гвинеју за пехарчић, Циме.“

Све се више узбуђивао, па ме то узбуни због мог оца, коме тога дана беше врло лоше, те му мир беше потребан. Осим тога, био сам умирен докторовим речима, које ми сад бежу наведене, и доста увређен нуђењем мита.

„Мени не треба твој новац,“ рекох, „сем оног што дугујеш мом оцу. Донећу ти једну чашу, али не више.“

Кад му је донесох, он је жудно зграби и испи.

„Ја, ја,“ рече, „нешто је боље, јакако. А сад, друшкане, да ли је тај доктор рекао колико дуго треба да лежим овде, на овом старом лежају?“

„Барем седмицу,“ рекох ја.

„Врага!“ викну он. „Седмицу! Не могу то спровести; они би ми дотле утрапили црну мрљу. Овог блаженог часа клипани трче наоколо да ме нађуше; клипани што нису знали да сачувају шта имају, па желе да шчепају оно што је туђе. Је ли то, дакле, понашање што морнару доликује, желео бих знати? А ја сам душа штедљива. Нисам траћио свој ваљани новац, нити га изгубио; па ћу их преварити опет. Не бојим их се. Развићу још једро, друшкане, и опет их претећи.“

Док је он тако говорио, дигао се с постеље с муком, држећи се за моје раме тако чврсто да скоро учини да викнем, док је ноге покретао као да су мртав терет. Његове рече, мада беху срчане по значењу, жалосно су одступале од слабости гласа којим беху изречене. Он застаде када дође у седећи положај на ивици.

„Тај ме је доктор уништио,“ промрмља. „Уши ми звоне. Врати ме назад.“

Пре него што могох да учиним нешто да му помогнем, он паде опет на пређашње место, где замало лежаше ћутке.

„Циме,“ рече најзад, „видео си тог поморца данас?“

„Црног Пса?“ упитах.

„Ах! Црни Пас,“ вели он. „Он не ваља; али има горих, који су га напујдали. Дакле, ако никако не будем могао да одем, а они ми дају црну мрљу – пази, они траже мој стари морнарски ковчег – баци се на коња – можеш то, је ли? Дакле, онда, баци се на коња и отиди – ама, рећи ћу – оном проклетом докторском смотанку и реци му да позове све људе – судске и остале – па ће их све оборити на палубу код *Адмирала Бенбоа* – сву посаду старог Кременог, и велико и мало, све који преостадоше. Ја сам био први официр, да, први официр старог Кременог, и ја сам онај који зна место. Даде ми га у Савани, док лежаше умирући, овако како бих ја сада, знаш. Али ништа немој брбљати, сем ако ми црну мрљу уделе, или ако видиш Црног Пса, или поморца са дрвеном ногом, Циме – њега пре свега.“

„Ама, шта је црна мрља, капетане?“ упитах.

„То је позив, друже. Рећу ћу ти ако то донесу. Но, држи очи широм отвореним, Циме, а ја ћу с тобом делити попола, части ми.“

Још мало је булазнио, а глас му постајаше све слабији; али убрзо, кад му дадох његов лек, који он узео као дете, с опаском: „Ако су неком поморцу фалили лекови, то сам ја,“ он најзад паде у тежак, несвестици сличан сан, у коме га ја оставих. Шта бих учинио да је све пошло како ваља, не

знам. Вероватно бих целу причу испричао доктору, јер сам био смртно уплашен да се капетан не покаје због својих исповести и не сврши са мном. Међутим, како се ствари окренуше, мој сироти отац умре, доста изненадно, те вечери, што све друге ствари гурну у страну. Наша природна несрећа, посете комшија, припрема сахране, и сав посао гостионице, који се морао обављати у међуврмену, тако ме упустише да сам једва имао времена да се сетим капетана, а још мање да од њега зазирем.

Он, наравно, сиђе сутрадан, па је обедовао као и увек, иако је мало јео а више је, бојим се, рум трошио него обично, јер се сам служио у точионици, мрштећи се и кроз нос дувајући, а нико се не усуди да га спречи. Ноћ уочи сахране беше пијан што само може бити; па је било запањујуће, у тој кући жалости, њега чути где запева своју ружну стару песму морнарску. Међутим, иако је био слаб, сви смо га се смртно бојали, а доктора неки случај беше одвукао много миља и не беше ни близу куће кад мој отац умре. Рекох да капетан беше слаб, и збиља се чинило да пре слаби него снага да му се повраћа. Верао се по степеницама, и ишао из салона у точионицу и назад, а каткад би нос протурао напоље, да море омирише, хватајући се за зидове док би ходао, да се придржи, и тешко и брзо дишући, као човек на стрмој планини. Није

ми се обраћао посебно, а верујем да је и заборавио своја поверавања; док му ћуд беше несталнија и, узимајући у обзир његову слабост телесну, насилнија него икад. Сад је, кад би био пијан, имао узнемирујућу навику да извуче сабљу и стави је голу преда се на сто. Упркос свему томе, на људе се мање освртао, па је изгледало да је затворен у властите мисли и да доста блуди. Једном је, на пример, на наше крајње чуђење, запевао другачију мелодију, краљевску љубавну песму, коју мора да је научио у младости, пређе него што морнар постаде.

Тако су се ствари одвијале, док ја, дан после сахране, а око три сата оштрог, магловитог, мразног поподнева, не стадох начас код улаза, пун тужних мисли о свом оцу, кад угледах где се неко лагано прикучује путем. Тај беше очигледно слеп, јер је испред себе штапом пипао и носио велик зелен заклон преко очију и носа; а беше погрбљен, као од година и слабости, и носио је голем, дроњав морнарски огртач с кукуљицом, који је чинио да изгледа баш наказно. У животу не видех прилику ужаснија изгледа. Он се заустави мало даље од крчме, па подиже глас, чудно запевајући, и обрати се ваздуху пред собом: „Хоће ли неки љубазан пријатељ рећи јадном слепцу, који драгоцен вид својих очију изгуби у врлој одбрани своје родне земље, Енглеске (а Бог нека благослови Краља

Џорџа!), где је, или у ком делу ове земље би сад могао бити?“

„Ти си код *Адмирала Бенбоа*, Увала Црни Брег, добри мој човече,“ рекох ја.

„Чујем глас,“ рече он, „млад глас. Хоћеш ли ми руку дати, мој млади пријатељу, и увести ме унутра?“

Испружих руку, а тај ужасни, благоглагољиви, безочни створ очас је зграби као менгелама. Толико се згранух да сам се борио да је извучем, но ме слепац себи привуче једном кретњом своје руке.

„А сад, дечко,“ рече, „води ме до капетана.“

„Господине,“ изустих, „не смем, части ми.“

„Ох,“ подругну се он, „тако, значи! Одведи ме одмах или ћу ти руку сломити.“

И он је, док је говорио, тако заврну да учини да јаукнем.

„Господине,“ рекох, „то кажем тебе ради. Капетан није какав је био. Седи с извученом сабљом. Један други центлмен – “

„Хајде, сад, напред,“ прекиде он; а ја никад не чух глас тако суров, и хладан, и гадан ко глас тога слепца. Он ме устраши више него бол, па га одмах послушах и кретох право кроз врата и према салону, где је седео наш болесни стари буканир, омамљен румом. Слепац се приљубио уза ме, држећи ме у једној гвозденој песници и належући на

ме својом тежином скоро више него што могах поднети.

„Води ме право до њега, а кад му будем пред очима, викни: „Ево ти пријатеља, Биле.‘ Ако нећеш, учинићу ово,“ и он ме тако трже да помислих да ћу од тог пасти у несвест. У свему томе, бејах тако ужасно препаднут од тог слепог просјака да сам страх од капетана заборавио, па кад врата од салона отворих, ја викнух, дрхтавим гласом, оне речи које ми он нареди.

Сироти капетан диже очи, а од једног погледа рум ишчезе из њега и остави га забленуто трезног. Израз његовога лица не беше толико страх колико смртна болест. Он покуша да устане, али не верујем да имаше снаге довољно у телу.

„Елем, Биле, седи где си,“ рече просјак. „Ако и не видим, могу чути кад се прст помакне. Посао је посао. Пружи леву руку. Дечко, узми леву руку његову за запешће и приближи је мојој десници.“

Обојица га послушасмо дословце, а ја видех где он ставља нешто из шаке што држи његов штап у длан шаке капетанове, која се одмах стеже око тога.

„А сад је то обављено,“ рече слепац; и на те речи одједном ме пусти и, уз невиђену тачност и окретност, искочи из салона и на пут, где чух, док сам непокретно стојао, његов штап како тапка у даљину.

Прође неко време пре него што капетан и ја дођосмо к себи, али најзад, и отприлике у истом тренутку, ја му пустих запешће, које бејаш још увек држао, а он повуче руку и погледа оштро у длан.

„Десет часова!“ узвикну он. „Шест сати. Још ћемо их ми насамарити,“ па скочи на ноге.

Још док је био у томе, он се затетура, стави руку на грло, постоја начас, њишући се, а онда, уз необичан звук, паде са своје висине наглавце на под.

Ја му одмах притрчах, дозивајући мајку. Међутим, хитња беше узалуд. Капетана беше усмртила масивна кап. Беше чудно да би се разумело, јер свакако нисам волео тог човека, мада сам га, у потоњу, почео жалити, но чим видех да је мртав грунух, у поплаву од суза. То беше друга смрт коју сам видео, а јад прве јоште беше свеж у моме срцу.